
Relacions entre l'Imperi romà i la Xina

Autor:

Data de publicació: 16-09-2017

<

L'Imperi romà i la Xina Han van ocupar els extrems oposats de Euràsia.

Les relacions entre l'Imperi romà i la Xina van ser indirectes al llarg de l'existència dels dos imperis. L'Imperi romà i la Xina Han es van acostar progressivament en el curs de l'expansió romana cap al Antic Orient Pròxim i les simultànies incursions militars xineses a Àsia Central, però poderosos imperis intermedis, com ara els parts i l'Imperi Kushan, van mantenir a les dues potències eurasiàtiques permanentment separades. Per això, la consciència de l'altre va seguir sent escassa i el coneixement mutu, difús.

Només es coneixen uns pocs intents de contacte directe a través de les fonts: l'any 97, el general xinès Ban Chao va intentar infructuosament enviar un enviat a Roma.[1][2] Diverses suposades ambaixades romanes a la Xina van ser registrades per antics historiadors xinesos. La primera d'elles, suposadament del emperador romà Antoní Pius o del posterior Marc Aureli, va arribar a 166.[3][4]

L'intercanvi indirecte dels béns de la terra (l'anomenada ruta de la seda) i les rutes marítimes, van incloure seda xinesa, vidre romà i roba d'alta qualitat.[5]

En les fonts clàssiques, el problema de la identificació de referències a l'Antiga Xina es veu agreujat per la interpretació del terme en llatí "Éssers", el significat fluctua i pot referir-se a diversos pobles asiàtics en un ampli arc de l'Índia a Àsia Central a Xina.[6] A les fonts xineses, el Imperi romà va ser conegut com "Dóna Qin", Gran Qin, pel que sembla, es pensava que era una mena de contra-Xina en l'altre extrem del món.[7] Segons Pulleybank, el "punt que ha de ser destacat és que la concepció xinesa de Da Qin estava confosa des de l'inici amb nocions mitològiques antigues sobre l'Extrem Occident." [4]

Contingut

---

1 Relacions comercials indirectes

- 1.1 Seda asiàtica a l'Imperi romà
- 1.2 Exportacions romans a la Xina

2 Ambaixades i viatges

- 2.1 Gan Ying
- 2.2 Viatges orientals de mestres Titianus
- 2.3 Primera ambaixada romana
- 2.4 Altres ambaixades romans

3 Contacte militar hipotètic

- 4 Referències
- 5 Bibliografia
- 6 Enllaços externs

Relacions comercials indirectes
Seda asiàtica a l'Imperi romà

mènades en un vestit de seda, Museu Arqueològic Nacional de Nàpols.

El comerç amb l'Imperi romà, confirmat per la moda romana que utilitzava seda, va començar des del segle I aC C. Tot i que els romans coneixien la seda salvatge, cultivada a Cos, en un principi no van fer la connexió amb la seda que també es produïa més a l'oest al regne Sarikol de la Serralada del Pamir.[8] No van existir contactes comercials directes entre els romans i els xinesos Han, ja que els rivals parts i kushàns cuidaven gelosament la seva lucratiu rol com intermediaris comercials.[9][10]

Gran part del que es coneix del costat romà sobre el comerç de seda i la seda en general prové del relat de Plini el Vell en el seu *Naturalis Historiæ* :

«

Els Éssers són coneguts per la substància de llana obtinguda dels seus boscos, després de posar-la en remull i pentinar el blanc de les seves fulles ... Així de diversa és la tasca emprada i tan distant és la regió del globus per aprofitar, per permetre a les donzelles romans fer gala de la seva vestimenta transparent en públic.

»

— Plini el Vell, , *Naturalis Historiæ* , VI, 54

Plini el Vell va escriure sobre el gran valor del comerç entre Roma i els països orientals: [11]

«

Per al càlcul més baix, Índia, Éssers i la península Aràbiga prenen del nostre Imperi 100 milions de sestercis cada any: és a dir, això és quant ens costen els nostres luxes i dones.

»

— Plini el Vell, *Naturalis Historiæ* , 12.84 [11] [12]

Però, més tard, a la mateixa obra, va escriure:

«

La larva [de la 'bombyx'] llavors es converteix en eruga, després de les quals assumeix l'estat en el qual és conegut com 'bombylis' i, després, 'necydalus'; després d'això, en sis mesos, es converteix en un cuc de seda. Aquests insectes teixeixen xarxes similars a les de l'aranya, el material de les quals es fa servir per produir les peces més costoses i luxoses de les dones, conegudes com 'bombycina'. Pàmfila, una dona de Cos, filla de Platea, va ser la primera persona que va descobrir l'art de desentranyar aquestes xarxes i teixir un tela a partir d'allà, de fet, ella no ha de ser privada de la glòria d'haver descobert l'art de fer vestits que revelen els encants d'una dona al mateix temps que la cobreixen.

»

— Plini el Vell, *Naturalis Historiæ* , XI, 26

El Senat romà va emetre, en va, diversos edictes per prohibir l'ús de seda, per motius econòmics i morals: la importació de seda ocasionava una enorme sortida de or i les vestimentes de seda eren considerades decadents i immorals:

«

Puc veure els vestits de seda, si els materials no oculten el cos ni tan sols la pròpia decència, no es poden anomenar roba ... Desgraciades bandades de criades treballen perquè les adúlteres puguin ser visibles a través dels seus primers vestits, perquè el seu marit no tingui més coneixement que qualsevol estranger o foraster sobre el cos de la seva dona.

»

— Sèneca (c. 3 aC-65), *Diàlegs* , vol. I

L'historiador romà Luci Anneu Floro també va descriure la visita de nombrosos enviats, incloent de Éssers, el primer emperador romà Cèsar August, que va regnar entre el 27 aC i el 14:

«

Ara que totes les races de l'oest i del sud estan subjugades i també les races del nord, [...] els escites i sàrmates envien ambaixadors buscant amistat, els éssers també i els indis, que viuen immediatament sota del sol, van portar elefants entre els seus regals, així com pedres precioses i perles, considerat el seu llarg viatge per al compliment havien pres quatre anys, com el major tribut que prestaven i, de fet, la seva cutis prova que provenen de sota d'un altre cel.

»

— Luci Anneu Floro, *Epitomae*, II, 34

Les comandes de Jiaozhi i renyin en el que ara és el nord de Vietnam es van convertir en el principal punt d'entrada a la Xina per part de països occidentals, tan llunyans com el Imperi romà, com va quedar registrat en l Llibre de Han Posterior :

«

En el novè any Yanxi (166), durant el regnat de l'emperador Huan, el rei de Da Qin (l'Imperi romà), Andun (Marc Aureli, r. 161-180), va manar enviats de més enllà de les fronteres de renyin ... Durant el regnat de l'emperador He (89-105), van arribar diversos enviats portant tribut i ofrenes. Més tard, les Regions Occidentals es van revoltar i aquestes relacions van ser interrompudes. Llavors, durant el segon i quart any Yanxi del regnat de l'emperador Huan (159 i 1619) i, sovint des d'aleshores, (aquests) estrangers han arribat (per mar) a les fronteres de renyin (comandància al sud de Jiaozhi) per a presentar ofrenes.

»

— Hill (2009), pp. 27, 31.

L Llibre de Liang sosté que

«

Els mercaders d'aquest país [i.e. Dóna Qin o l'Imperi romà] visitaven freqüentment Funan (al delta del riu Mekong), renyin i Jiaozhi (al delta del riu Vermell, a prop de l'actual Hanoi), però pocs dels habitants d'aquests Estats fronterers del sud han anat a Da Qin. Durant el segle V del període Huangwu del regnat de Sun Quan (226), un mercader de Da Qin, el nom era Qin dl arribar a Jiaozhi, el prefecte [taishou] de Jiaozhi, Wu Miao, el va enviar a Sun quan (l'emperador de Wu), que li va demanar un informe sobre el seu país nadiu i el seu poble.

»

— Hill (2009), p. 292.

A l'antic lloc costaner de oc Eo al delta del Mekong, van ser descobertes monedes romanes entre els vestigis de

---

comerç de llarga distància trobats per l'arqueòleg francès Louis Malleret a els anys 1940.[13] oc Eo podria haver estat el port conegut pel geògraf Claudi Ptolemeu i els romans com Kattigara. La connexió comercial s'estenia a través de les costes de Índia i Sri Lanka, per tot el camí de ports controlats per Roman a Egipte i els territoris nabateus a la costa nord-oriental del Mar Roig.

Exportacions romans a la Xina

Vidre d'alta qualitat de les fàbriques romans a Alexandria i Síria va ser exportat a moltes parts d'Àsia, incloent-hi la Xina Han Altres articles sumptuaris romans que van ser molt apreciats pels xinesos van ser les catifes brodades a or, les teles acolorides d'or, productes tèxtils de amiant i biso, un teixit fet a partir dels pèls similars a la seda de certes petxines mediterrànies.[14]

Ambaixades i viatges

Gan Ying

Gravat xinès del poble Da Qin, de l'enciclopèdia de la Dinastia Ming, Sancai Tuhui

A 97, un enviat xinès anomenat Gan Ying, sota les ordres del general Ban Chao, es va obrir pas de la conca del riu Tarim a Pàrtia i va arribar al golf Pèrsic. Gan Ying va deixar una detallada descripció dels països occidentals, encara que pel que sembla només va arribar fins a Mesopotàmia, llavors sota control del Imperi part. Si bé tenia la intenció de navegar cap a l'Imperi romà, va ser descoratjat quan li van dir que el perillós viatge podia prendre fins a dos anys. Dissuadit, va tornar a Xina portant amb si nova informació sobre els països a l'oest dels territoris controlats per la Xina.[15]

Gan Ying va deixar un relat sobre el Imperi romà (Da Qin per als xinesos), per al qual va utilitzar com a font, probablement, als mariners en els ports que va visitar. Segons sembla, va ser aquest informe de Gan Ying el que va servir de base per a la descripció de Da Qin al Hou Hanshu, que el situa en Haixi (literalment, "l'oest de la mar" = Egipte, que estava llavors sota control romà? El mar és el conegut per grecs i romans com el Mar d'Eritrea que inclou el golf Pèrsic juntament amb el mar d'Aràbia i el Mar Roig):

«

El seu territori s'estén per diversos milers de li [un li durant el període Han equivalia a 41.518 metres],[16] S'han establert relleus postals a intervals, que estan tots enguixats i emblanquinats. Hi ha pins i xiprers, així com arbres i plantes de tota mena. Tenen més de quatre-centes ciutats emmurallades. Hi ha diverses desenes de petits regnes dependents. Les muralles de les ciutats estan fetes de pedra.[17]

»

També descriu una fantasiosa monarquia adoptiva de l'emperador:

«

Quant al rei, no és una figura permanent, però és escollit com l'home més digne ... La població en aquest país és alta i de figura regular. S'assemblen als xinesos i és per això que el país és anomenat Da Qin (els "Grans" Qin) ... El sòl

---

produeix molt or, plata i joies rares, incloent la joia que brilla en la nit ... broden els teixits amb fils d'or per a formar tapissos i domassos de molts colors i fabriquen una tela pintada d'or i una "tela rentada al foc" (amiant).

»

— Hou Hanshu, citat a: Leslie i Gardiner 1996 .

Finalment, Gan Ying descriu correctament a Roma com la principal potència econòmica a l'extrem occidental de Euràsia:

«

És des d'aquest país d'on procedeixen tots els variats objectes meravellosos i rars dels Estats estrangers.

»

— Hou Hanshu, citat en Leslie i Gardiner 1996.

Alguns autors fins i tot arriben a afirmar que el mateix Ban Chao va avançar fins al mar Caspi, però, aquesta hipòtesi ha estat criticada com una mala interpretació.[18][19]

Viatges orientals de Maes Titianus

Maes Titianus va ser tan lluny com a Tashkurgan, coneguda com la "Torre de pedra" a l'Antiguitat, la porta d'entrada a Xina (en blau).

Maes Titianus, un viatger del període hel·lenístic,[20] penetrar més lluny cap a l'est al llarg de la Ruta de la seda. A l'inici del segle II aC [21] o fins del segle I aC,[22] durant una pausa en les lluites intermitents entre Roma i Pàrtia, el seu grup va arribar a la famosa Torre de Pedra que, segons una teoria, era Tashkurgan ,[23] a la Serralada del Pamir.

Primera ambaixada romana

Mapamundi de Claudi Ptolemeu, reconstituït de Geographia (circa 150), on s'ubica a "Sinae "(Xina) a l'extrem dret, més enllà de l'illa de " Taprobane "(Sri Lanka, de mida desproporcionat) i de la " Aurea Chersonesus "(península del Sud-est Asiàtic).

Els vincles de comerç directe entre el Mediterrani i l'Índia es van establir al segle I aC C., després que els navegants grecs aprenguessin a utilitzar el patró regular dels vents monsoònics per als seus viatges comercials en el oceà Índic. L'animat comerç marítim d'èpoques romana és confirmat per l'excavació de grans dipòsits de monedes romanes al llarg de bona part de la costa de l'Índia. Han estat identificats molts ports comercials a Índia i Sri Lanka que mantenien vincles amb comunitats romanes, al llarg de la ruta utilitzada per la missió romana.

El primer grup de persones que va declarar estar en una missió d'ambaixadors romanes a la Xina va ser registrada a 166, seixanta anys després de les expedicions a l'oest del general xinès Ban Chao. La ambaixada estava dirigida a l'emperador Huan de la Xina Han de part d'Andun (en xinès: ??; emperador Antoni Pius), rei de Da Qin (Roma) ". Com que Antoni Pius va morir a 161, va deixar l'Imperi al seu fill adoptiu Marc Aureli Antoni i atès que el comboi va arribar a 166, queda la confusió sobre qui va enviar la missió, ja que tots dos emperadors van portar el nom 'Antoni'. La missió romana provenir del sud (per tant, va ser probablement per Mar), va entrar a la Xina per la frontera de Jinan o Tonquín. Trajo com presents banyes de rinoceronts, ivori i closques de tortugues, probablement adquirits en Àsia del Sud. Al mateix temps i possiblement durant aquesta ambaixada, els xinesos van adquirir un tractat romà de astronomia.

Si bé l'existència de la Xina era ben coneguda pels cartògrafs romanes de l'època, la seva ubicació geogràfica va ser presentada a la Geographia de Claudi Ptolemeu de c. 150 més aviat vagament: al mapa, Xina està localitzada més enllà de la Aurea Chersonesus ("península daurada"), que es refereix a la península del sud-est asiàtic. Es mostra l'interior del Magnus Sinus ("gran golf") que presumiblement correspon a les àrees conegudes del Mar de la Xina Meridional de l'època, encara que Claudi Ptolemeu la representació tendint cap al sud-est més que cap al nord-est.

Altres ambaixades romanes

Detall d'Àsia en el mapamundi de Claudi Ptolemeu. A l'esquerra, el golf del Ganges, la península del sud-est asiàtic al centre, el Mar de la Xina Meridional, a la dreta, amb "Sinae" (Xina).

Altres ambaixades haurien estat enviades després de la primera trobada, però no va quedar registre d'elles fins que va aparèixer una descripció d'uns presents enviats a inicis del segle III per l'emperador romà a Cao Rui del regne de Wei (r. 227-239), al nord de la Xina. Els presents consistien en articles de vidre en una varietat de colors. Tot i que diversos emperadors romanes van governar durant aquest temps, l'ambaixada, de ser genuïna, hauria estat enviada per Alexandre Sever, ja que els seus successors van regnar breument i van estar ocupats amb les guerres civils.

Es va registrar una altra ambaixada de Da Qin l'any 284, que va portar també presents a l'Imperi xinès. Aquesta ambaixada va ser presumptament enviada per l'emperador Car (282-283), i en aquest curt regnat va haver de concentrar-se en la guerra amb Pèrsia.

Els annals xinesos registren altres contactes amb comerciants de 'Fu-lin', el nou nom usat per designar l'Imperi bizantí, la continuació de l'Imperi romà a l'Est, que va tenir lloc a 643 durant el regnat de Constant II (641-688).[24] Es té informació d'altres contactes que van tenir lloc a 667, 701 i potser a 719, algunes vegades per mitjà d'intermediaris en Àsia Central.[25] Els xinesos també van prendre registre d'altres contactes en el segle XII.

Contacte militar hipotètic

Els presoners romanes de la Batalla de Carrhae van ser portats a Margiana pel rei Orodes II de Pàrtia. El seu destí posterior és desconegut.

L'historiador Homer H. Dubs ha especulat que els presoners de guerra romans que van ser traslladats de la frontera oriental de l'Imperi Part podrien haver-se enfrontat més tard amb les tropes Dinastia Han en aquesta regió.[26]

Després de perdre la Batalla de Carrhae a 54 aC, un estimat de 10.000 presoners romans van ser traslladats pels parts a Margiana per poblar la frontera. Uns 18 anys més tard, el cap nòmada xiongnu Zhizhi Chanyu va establir un Estat a la vall proper de Talas, prop de l'actual Taraz. Partint d'aquests fets, Dubs assenyala un relat xinès escrit per Ban Gu sobre "cent homes" sota el comandament de Zhizhi que van barallar en una així anomenada "formació d'escates de peix" per defensar la fortalesa palissada de fusta de Zhizhi contra les forces Han a la Batalla de Zhizhi l'any 36 aC Dubs sosté que aquesta podria haver estat la formació en tortuga romana i que aquests homes, que van ser capturats pels xinesos, van fundar la ciutat de Li Jien, a Gansu.[27][28][29]

No obstant, la hipòtesi de Dubs no ha trobat acceptació entre els acadèmics moderns. No hi ha evidència que aquests homes fossin romans [30] i recents proves genètiques dels habitants masculins de Li Jien tampoc donen suport a aquesta hipòtesi.[31]

Referències

- Hill (2009), p. 5.
Pulleybank (1999), p. 77f.
Hill (2009), p. 27.
Pulleybank (1999), p. 78
Thorley, J. (1971). "The Silk Trade between Xina and the Roman Empire at Its Height, 'Circa' AD 90-130", *Greece & Rome*, 18 (1): 71-80
Schöffer (1915), p. 237
Pulleybank (1999), p. 71
Schöffer (1915), p. 229
Thorley, John (1979). "The Roman Empire and the Kushans", *Greece & Rome*, 26 (2): 187.
Thorley, John (1971). "The Silk Trade between Xina and the Roman Empire at Its Height, 'Circa' AD 90-130", *Greece & Rome*, 18 (1): 76
Parkin, Tim G.; Arthur John Pomeroy. «id = qOQtR27nerkC & pg = PA289 # v = onepage & q = & f = false The Economy». A: *Roman Social History: a Sourcebook* (en anglès). Londres, Nova York: Routledge, 2007, p. 289. ISBN 0415426758 [Consulta: 16 març 2010].
Original en llatí: "minimaque Computation miliens centenar milia sestertium Annis omnibus Índia et Éssers et paeninsula illa imperi nostro adimunt: Tanti nobis Deliciae et Feminae constant. quota enim Portio ex illis ad sondejos, quaeso, iam vel ad inferos pertinet ?."
Osborne, Milton E. (2000). *The Mekong: Turbulent Past, uncertain Future*. Nova York: Grove Press, p. 25. ISBN 0-8021-3802-0
Thorley, John (1971). "The Silk Trade between Xina and the Roman Empire at Its Height, 'Circa' AD 90-130", *Greece & Rome*, 18 (1): 77.
Hill (2009), pp. 5, 481-483.
Hill (2009), p. XX.
Hill (2009), pp. 23, 25.
Per exemple, J. Oliver Thomson (1948). *A History of Ancient Geography*. Cambridge: Cambridge University Press, p. 311. Thomson cita Richthofen (1877), Xina, I: 469 i altres autors en suport de l'afirmació que Ban Chao va marxar al Caspi, mentre que les següents referències consideren aquesta hipòtesi com errònia: Yule/Cordier (1916), *Cathay and the way thither*, p. 40 (?), Chavannes, *Seidenstrassen*, p. 8 i Teggart, *Rome and Xina*.
Hill (2009), p. 251.
El seu origen "macedoni" no denota més que la seva afinitat cultural i el seu nom Maës és d'origen semític. Cary, Max «Maes, Qui et Titianus» (en anglès). *The Classical Quarterly*. Cambridge University Press, 6, 1956, p. 130-134.
L'opinió dominant (segons Cary 1956, nota 7) es basa en la data obtinguda de Marí de Tir, establerta per al seu ús en molts noms fundacionals de Trajà, però no identificables amb Adrià.
Segons la datació a: Cary, Max «Maes, Qui et Titianus» (en anglès). *The Classical Quarterly*. Cambridge University Press, 6, 1956, p. 130-134.
Segles més tard, Tashkurgan ('Torre de Pedra') va ser la capital del regne Pamir de Sarikol.
Halsall, Paul. «Chinese Accounts of Rome, Byzantium and the Middle East, c. 91 B.C.E. - 1643 C.E.». A: *East Asian*

History Sourcebook (en anglès). Nova York: Fordham University Press, 1998 [Consulta: 18 març 2010].
Mango, Marli Mundell. «Byzantine trade: Local, Regional, interregional, and International». A: From Byzantine trade, 4th-12 Centuries (pdf) (en anglès). Surrey: Ashgate Publishing, 2009 [Consulta: 18 març 2010].
Dubs, Homer H. (1941). "An Ancient Military Contact between Romans and Chinese", The American Journal of Philology, 62 (3): 322-330
Hoh, Erling «Romans in China?» (en anglès). Archaeology, 52, p. .
«Romans in China Stir up Controversy» (en anglès). Xinhua News Agency, 24-08-2005 [Consulta: 18 març del 2010].
Spencer, Richard «Roman descendants found in China?» (en anglès). The Daily Telegraph, 02-02-2007 [Consulta: 18 març 2010].
Gruber, Ethan. ewg4x/roman_li-chien.pdf The Origins of Roman Li-chien

Zhou R, An L, Wang X, Shao W, Lin G, Yu W, Yi L, Xu S, Xu J, Xie X. Testing the hypothesis of an ancient Roman soldier origin of the Liqian people in Northwest Xina: a I-chromosome perspective (en anglès). 52. Springer-Verlag, 2007, p. 587-591.

Bibliografia

Hill, John E. Through the Jade Gate to Rome: A Study of the Silk Routes during the Later Han Dynasty, First to Second Centuries CE. Charleston, Carolina del Sud: BookSurge, 2009. ISBN 978-1-4392-2134-1.
Pulleyblank, Edwin G. (1999). "The Roman Empire es Known to Han Xina", Journal of the American Oriental Society, 119 (1): 71-79
Schöffner, Wilfred H. (1915). "The Eastern Iron Trade of the Roman Empire", Journal of the American Oriental Society, 35: 224-239.
Hill, John E. (2004). The Peoples of the West from the Weilue ? ? by Yu Huan ? ? : A Third Century Chinese Account Composed between 239 and 265. Projecte de traducció anotada a l'anglès
Leslie, D. D., Gardiner, K. H. J. (1996). "The Roman Empire in Chinese Sources", Studi Orientalia, Vol 15. Roma: Departament d'Estudis Orientals, Universitat de Roma.
Schöffner, Wilfred H. (1917). "Navigation to the Far East under the Roman Empire", Journal of the American Oriental Society, 37: 240-249.
Yule, Henry (1915). Cathay and the Way Thither.

Enllaços externs

sec11 Descripció de Da Qin en la història xinesa de l Llibre de Han Posterior
The First Contact Between Rome and Xina
Did the Romans settle in Yongchang County, Gansu Province, Xina?, The Economist, 18 desembre 2004
Chu, Henry «Digging for Romans in China» (en anglès). Los Angeles Times, 24-08-2000 [Consulta: 18 març 2010].